

ВАРНЕНСКИ СВОБОДЕН УНИВЕРСИТЕТ “ЧЕРНОРИЗЕЦ ХРАБЪР”
ФАКУЛТЕТ “МЕЖДУНАРОДНА ИКОНОМИКА И
АДМИНИСТРАЦИЯ”
КАТЕДРА “АДМИНИСТРАЦИЯ, УПРАВЛЕНИЕ И ПОЛИТИЧЕСКИ НАУКИ”

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. д-р Христо Иванов

Тема: „УПРАВЛЕНИЕ НА УСТОЙЧИВОТО РАЗВИТИЕ НА
НАЦИОНАЛНИТЕ СОЦИАЛНО-ИКОНОМИЧЕСКИ СИСТЕМИ

автор: д-р Артем Игоревич Степочкин

дисертационен труд представен за придобиване на **научна степен**
„доктор на науките”

научно направление 3. 7 „Администрация и управление в
икономиката”

докторска програма „Организация и управление извън сферата на
материалното производство“

Авторът на дисертационния труд притежава образователно научна степен доктор(кандидат на икономическите науки) и служи като преподавател във Висша Бизнес Школа– National Louis University в Нови Сонч, Полша.

Представената дисертация е разработена в обем от 339 страници и включва: Увод от 12 стр., четири глави: Първа глава - 84 стр., Втора глава – 64 стр., Трета глава – 56 стр., и Четвърта глава от 89 стр., Заключение от 5 стр. и използвана литература от 316 източника от които 197 на кирилица и 219 на латиница. Основния текст включени 53 фигури и 69 таблици.

1. Актуалност на разработения в дисертационния труд проблем

Съвременният етап на развитие на международните и по-точно европейските отношения се характеризират със значителна нестабилност на външната среда на функциониране на националните социално-икономически системи (НСИС). Забелязва се, че постигането на устойчиво развитие на националните европейски икономики се затруднява от влиянието на различни фактори, както от вътрешната, така и от външната среда. В интеграционните международни процеси и в международните финансово-икономически отношения се налага все повече активното държавно участие. При такива условия държавите трябва да се грижат за намаляване нивото на зависимост на националното стопанство от външните дестабилизиращи фактори.

Съобразно това, устойчивото икономическо развитие занимава все повече учени от различни сфери, но въпреки това все още не е постигнато единомислие за дефиниране на понятието „устойчивост“. Още повече, не са установени единни му качествени показатели за измерване и оценката му. Представената разработка в този аспект предлага методика, модели и индикатори, както и нова концепция на държавна политика за управление на устойчивото развитие по примера на Украйна, в светлината на интеграционните процеси.

Изследвани са от дисертанта проблемите за устойчивото развитие на националните социално-икономически системи и разкриването на вътрешните и външни фактори, влияещи върху процесите за формиране на високоефективно национално стопанство. Пробираната проблематиката предизвиква голям интерес в научните ни среди и е отразена в множество научни статии и книги. Авторът твърди, че **научната новост** на изследването се състои в *„определянето на целесъобразните икономически направления на държавната политика и формирането на ефективен механизъм за държавно управление на устойчивото развитие на социално-икономическата система на Украйна на основата на формирана научна*

концепция и методология чрез обобщаването на теоретически положения и разработки чрез научно-методическите подходи и методи в контекста на обезпечаването на устойчивото развитие на държавата”.

Ето защо убедено приемам избраната тема за дисертационна и актуална.

2.Степен на познаване състоянието на проблема и творческа интерпретация на литературата

За целите на изследването дисертанта д-р А. Степочкин е използвал общо 316 източника, на кирилица и латиница, издадени преобладаващо в последните години между 1991г. – 2015г., но се забелязани и по-стари източници, например от 1930г. Заглавията, включени в библиографската справка показват, че тя е наукообразна и напълно достатъчна за да се осъществи задълбочено научно изследване по предлаганата тематика.

Констатирах, че литературните източници са ползвани коректно. Позоваванията са посочени в квадратни скоби. По стандарта на българското законодателство се цитира *„под линия“* с указване на авторите, произведенията, годините, града на издаването на труда и цитираните пасажии от страниците от съответния източник. Със стандарта се цели да се постигне показност, достоверност и отграничаване на личния принос на автора.

Убеден съм, че авторът познава теоретичните и практическите постижения в предметната научна област, а това е качествена предпоставка за откриване на нерешени проблеми, за систематизиране и оформяне на научни хипотези, за успешно провеждане на цялостно систематично изследване.

3.Кратка аналитична характеристика на дисертационния труд

В Увода е определена актуалността на дисертацията. **Целта** е правилно формулирана, която се състои в *„обобщението на теоретическите положения чрез разработване на теоретичните постановки, разработване на научно-методически подходи и методи, както и на практически*

препоръки, не само в сферата на формиране на ефективен механизъм за държавно управление, но и на устойчивото развитие на националните социално-икономически системи". Автора поставя и **8 задачи**, като третата е особено значима, а именно да се изследват *„индикаторите на устойчивото развитие на националните социално-икономически системи, формиращи Европейския Съюз*". **Обекта и предмета** са правилно формулирани.

Смятам за удачно, че се определя **главна изследователска теза** и след това се конкретизират четирите ѝ насоки. **Ограничителните условия** ги приемам, така, както са дадени в две сфери, *„статистическа и териториална*". Установих наличието на теоретичните и методически **методи**, които са научно приемливи и широко приложими. Авторът твърди, че натрупаният от него практически опит се прилага от държавните и регионалните национални обединения в сферата на държавното регулиране от системата на националното стопанство, което констатирах, че в изложението той го доказва. Отделните глави завършват с обобщения, изводи и практически препоръки.

Някои от резултатите на изследванията му са и внедрени.

Първа глава „ПРОБЛЕМИ И ПЕРСПЕКТИВИ НА УСТОЙЧИВОТО РАЗВИТИЕ НА СОЦИАЛНО-ИКОНОМИЧЕСКАТА СИСТЕМА НА УКРАЙНА” е съставена от четири параграфа и представя задълбочен анализ на макроикономическото състояние на украинската социално-икономическа система в периода 2010-2014г. Представен е модела за формиране на кризисните явления в Украйна в условията на съвременните геополитически трансформации. Дадена е задълбочена информация за потенциалното членство на Украйна в ЕС с нейните проблеми и перспективи за реализация на сътрудничеството. Отбелязани са позитивите и негативите на потенциалното членство на Украйна в ЕС. Проследени са и тенденциите, които предлага Евразийския икономически съюз. Главата завършва с обобщения.

Във втора глава „ЕВРОПЕЙСКИ ИНТЕГРАЦИОНЕН МОДЕЛ НА УСТОЙЧИВОТО РАЗВИТИЕ НА НАЦИОНАЛНИТЕ СОЦИАЛНО-ИКОНОМИЧЕСКИ СИСТЕМИ” се изследват индикаторите за устойчиво развитие на националните социално-икономически системи, включени в Европейския Съюз. Анализирани са и структурните диспропорции на регионалното развитие на Европейския Съюз. В тази връзка са проследени и инвестиционните предпоставки за устойчивото развитие на страните-членки на Европейския Съюз. Творчески са пресъздадени, както факторите за ръст, така и проблеми на устойчивото развитие на националната социално-икономическа система на Полша. В края на главата са представени подробни обобщения и изводи.

Трета глава „МЕТОДОЛОГИЧЕСКО ОБЕЗПЕЧЕНИЕ НА ПРОЦЕСА НА УПРАВЛЕНИЕ НА УСТОЙЧИВОТО РАЗВИТИЕ НА НАЦИОНАЛНИТЕ СОЦИАЛНО-ИКОНОМИЧЕСКИ СИСТЕМИ” представя методика за оценка на устойчивото развитие на националните социално-икономически системи, чрез обобщаващ индекс с три групи показатели: икономически, социални и екологични. Показани са и моделите на пазарната икономика и факторите на ефективност и перспективи на устойчивото развитие. Проследени са и методологическите аспекти на разработката за държавната политика за устойчиво развитие на националните социално-икономически системи. Разработен е и научно-методически подход за извършване на фундаментален анализ на финансовите инструменти за инвестиране на устойчивото развитие на националните социално-икономически системи. Главата завършва с изводи.

В четвърта глава „ФОРМИРАНЕ И РЕАЛИЗАЦИЯ НА МОДЕЛА НА УСТОЙЧИВОТО РАЗВИТИЕ НА НАЦИОНАЛНИТЕ СОЦИАЛНО-ИКОНОМИЧЕСКИ СИСТЕМИ (ПО ПРИМЕРА НА УКРАИНА И ПОЛША)” е показана концепция за държавна политика на устойчивото развитие на социално-икономическата система на Украйна и е разработен механизъм за

реализацията ѝ. Посочена е енергийната сигурност като фактор на устойчивото развитие на социално-икономическата система на Украйна. Тя е доказана чрез икономико-математически модел за управление на устойчивото развитие на социално-икономическата система на страната. Като контрапункт е посочен и полският модел за развитие на националната социално-икономическа система.

В **заклучението** са представени обобщения, изводи и добри практики. Предложени са **четири научни приноси** с които съм съгласен. Предложени са и шест **научно-приложни приноси**, като с първите четири съм напълно съгласен, но към другите изразявам някои несъгласия, които са от творчески характер. Посочени са и четири **практически препоръки** с които съм съгласен.

4. Бележки и препоръки:

Видно е, че съществува известна диспропорция между представените в дисертацията по страници глави. Страниците е препоръчително да бъдат приблизително равни на брой в отделните глави.

Препоръчам на д-р Артем Игоревич Степочкин първа глава, която е теоретична да завърши с обобщаване на идеите, които са имали другите преди него автори творили по дадения проблем, както и тяхното групиране по признаци.

Препоръчам на дисертанта последната или последните глави да завършат вместо с изводи с практически препоръки, добри практики или практически насоки. Липсва в трудовете му *импакт* фактор.

В по-нататъшните си разработки е необходимо да използва по-обширно базата данни, като ги сподели и с други изследователи;

В бъдещите си научни трудове може да направи по-смели, авангардни изводи и практически препоръки за енергийната сигурност на Украйна и Полша.

5.Автореферат и публикации по дисертационния труд

Смятам, че са спазени изискванията за съответствие на автореферата на дисертационното изследване. Отразени са направените от автора изследвания за период 1991-2015 година. В общата характеристика е представена актуалността на изследвания проблем, целите и задачите, обекта, предмета, методологията на изследването и ограничителните условия. Дисертацията е разделена на 4 глави, които отговарят на необходимите за този научен труд изисквания. Д-р Артем Степочкин представя 22 научни статии и 7 тезиси, от тях 6 са в полски издания.

В автореферата, съдържанието на дисертационния труд е подробно описано. Накрая на всяка глава са представени обобщения, изводи или добри практики направени от дисертанта.

Определено смятам, че основните положения, научните и научно-приложните приноси дисертанта успешно ги е защитил в представеният ни дисертационен труд.

Смятам, че представените публикации са достатъчно свидетелство, че постиженията на автора са познати пред широката академична общност.

6.Приноси на дисертационния труд

Представеният дисертационен труд съдържа научни, научно-приложни и приложни приноси. Авторът заявява **4 научни, 6 научно-приложни и 4 приложни приноси.**

Категорично смятам, че приносите се отнасят до разработване на концепцията за държавна политика за прогнозиране на устойчивото развитие и националната социално-икономическа система, посредством обобщаване на съществуващи теоретико-методологически постановки и разработване на модели и инструментариум за приложение.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

В заключение смятам, че качествата на кандидата за „доктор на науките” д-р Артем Степочкин са неоспорими. Той ме убеди, че е придобил необходимите знания и опит самостоятелно да формулира, изследва, оценява и анализира научни, научно-приложни и приложни проблеми и да предлага обосновани решения. На основание конкретните хармонизирани понятия от Ръководството от Фраскати, задължителни в Европейският съюз, съгласно Регламент (ЕС) № 995/2012 на Европейската комисия, изискванията на чл. 6 ал. 3 от Закона за развитие на академичния състав в Република България и чл. 27 от Правилник за прилагане на Закона за развитие на академичния състав в Република България, представеният ми за рецензия дисертационен труд с автор д-р Артем Степочкин констатирам, че представлява задълбочено и самостоятелно научно изследване с научно-приложни резултати и **предлагам да му се присъди научна степен “доктор на науките” по професионално направление 3.7 Администрация и управление в икономиката, докторска програма „Организация и управление извън сферата на материалното производство“.**

17.06.2017г .

Гр.Варна

Рецензент:.....

/проф. д-р Христо Иванов/